

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

Delegatura w Lublinie
20-079 Lublin, ul. Dolna 3-go Maja 5
Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,
Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 20 grudnia 2006 r.

RLU – 61 – 65/05/EW

Decyzja RLU Nr 36/2006

Na podstawie art. 23e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r. Nr 244 poz. 2080, Dz. U. z 2006 r. Nr 157 poz. 119 i Nr 170 poz. 1217), stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2002 r. Nr 18 poz. 172 i z 2003 r. Nr 6 poz. 68), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów,
- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania przedsiębiorcy K. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Szkoła Języka Angielskiego Efekt w D. polegającą na zamieszczeniu w Regulaminie - Ogólne warunki nauki w szkole Efekt obowiązującym wszystkich słuchaczy zapisu w pkt 12 w brzmieniu: „*Szkoła zastrzega sobie prawo do zmiany regulaminu. Wszelkie zmiany będą wprowadzane z miesięcznym uprzedzeniem*”, stanowiącego klauzulę wpisaną do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 23a

ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 27 listopada 2006 r.**

Uzasadnienie

W ramach monitoringu rynku usług edukacyjnych na terenie województwa lubelskiego Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Lublinie dokonała analizy wzorów umów i regulaminów stosowanych przez wybrane losowo szkoły świadczące usługi nauki języków obcych.

Jedną z takich szkół była Szkoła Języków Obcych Efekt z D., zwana dalej Efekt. Właścicielem szkoły jest Pani K. M.

Analiza przesłanych dokumentów w postaci Regulaminu wykazała, że zawiera on postanowienie, które może stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

W związku z tym, Postanowieniem Nr 213/06 z dnia 15 listopada 2006 r. wszczęto z urzędu postępowanie administracyjne przeciwko Pani K. M. prowadzonej działalność gospodarczą pod nazwą Szkoła Języka Angielskiego Efekt w D. pod zarzutem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zamieszczenie w Regulaminie Szkoły - Ogólne warunki nauki w szkole Efekt zapisu w brzmieniu: *pkt 12. Szkoła zastrzega sobie prawo do zmiany regulaminu. Wszelkie zmiany będą wprowadzane z miesięcznym uprzedzeniem*, mogącego stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co mogło stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r. Nr 244 poz. 2080 ze zm.).

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania administracyjnego przedsiębiorca odpowiedział, że kwestionowany zapis zostaje usunięty z Regulaminu i pismem z dnia 27 listopada 2006 r. przesłał nowy wzór Regulaminu, który nie zawiera zakwestionowanego zapisu.

W trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Pani K. M. prowadzi działalność gospodarczą na zasadzie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej pod nazwą „Szkoła Języka Angielskiego Efekt” w D.

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej stosuje Regulamin, który zawiera postanowienie określające prawa i obowiązki szkoły oraz słuchacza - uczestnika nauki języka obcego- angielskiego lub niemieckiego.

Z usług tego przedsiębiorcy korzystają osoby fizyczne-konsumenci, którzy decydują się na naukę języka obcego na warunkach zaproponowanych przez Efekt.

W stosunku do wszystkich tych osób stosowane są zapisy Regulaminu, który w *pkt 12 stanowi, że Szkoła zastrzega sobie prawo do zmiany regulaminu. Wszelkie zmiany będą wprowadzane z miesięcznym uprzedzeniem.*

Jak ustalono w rejestrze postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone zamieszczono pod następującymi pozycjami klauzule:

- 751 (wyrok z dnia 27 marca 2006 r. Sygn. akt XVII Amc 40/05, zapis o treści: „<<Leader School>> zastrzega sobie prawo do zmian w regulaminie, o czym studenci szkoły będą każdorazowo informowani ”, wpisano dnia 20 czerwca 2006 r.),
- 900 (wyrok z dnia 07 sierpnia 2006 r. sygn. akt XVII Amc 92/05, o treści: „Regulamin może ulec zmianie. Wszelkie zmiany w Regulaminie będą podawane do wiadomości na miesiąc przed ich wprowadzeniem i dotyczą wszystkich Studentów uczestniczących w kursach prowadzonych przez Top English School”, wpisano dnia 18 października 2006 r.).

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005r. Nr 244 poz. 2080 ze zm.) przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Art. 23a ust. 2 stanowi natomiast, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Dla uznania określonego działania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie takie musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów. Oceny zakwestionowanego działania należy dokonać w kontekście działania bezprawnego, o którym mowa w art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jako niezgodnego z obowiązującym porządkiem prawnym lub dobrymi obyczajami, jak również w kontekście wymienionych w art. 23a ust. 2 zachowań, które stanowią otwarty katalog przykładowych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W niniejszej sprawie postawiony przedsiębiorcy zarzut, aby mógł być skutecznie oceniony w ramach art. 23a ust. 1 i 2 musi spełniać poniższe przesłanki:

1. naruszać zbiorowy interes konsumentów,
2. być działaniem bezprawnym,
3. być zapisem wzorca umowy, którego treść w analogicznej postaci została już wpisana do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Pierwsza przesłanka jest spełniona, gdy dane działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości, gdyż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów... chroni interesy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować, jest to zjawisko o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w niniejszym postępowaniu administracyjnym. Działania Pani K. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą „Szkoła Języka Angielskiego Efekt” w D. skierowane są do z góry nieokreślonej liczby konsumentów poprzez skierowanie do nich oferty usługowej w postaci nauki języka obcego. W tym celu przedsiębiorca posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem - Regulaminem, który wiąże strony - przedsiębiorcę i konsumenta poprzez zawarcie ustnej umowy na naukę języka obcego po uiszczeniu przez tego ostatniego kosztu tej nauki. Regulamin określa wzajemne prawa i obowiązki stron w trakcie nauczania.

Z oferty tej skorzystali już konsumenci decydując się na naukę w tej szkole, ale z usług tych w każdej chwili mogą skorzystać także inni konsumenci. W związku z tym krąg osób, który został już dotknięty stosowaną praktyką i który taką praktyką może zostać dotknięty jest nieograniczony, nie możliwy z góry do określenia, a tym samym spełnia warunki zbiorowego interesu konsumentów. Należy zatem uznać, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów.

Spełniona została zatem pierwsza przesłanka warunkująca ocenę tej sprawy pod kątem art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie *porządek prawny* obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych, jako *zasady współżycia społecznego*.

Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy czyn sprawcy był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są:

- normy prawa powszechnie obowiązującego - jako reguły postępowania wyznaczone przez nakazy i zakazy wynikające z norm prawa pozytywnego, w szczególności prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, ustaw i aktów prawnych regulujących poszczególne dziedziny gospodarki, itp.,
- nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego (dobre obyczaje) - *Komentarz do Kodeksu cywilnego Gerard Bieniek Lex Polonica Prima*.

O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego- *uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna – Lex Polonica Prima*.

Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie.

Okolicznościami tymi są:

- działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy,
- wykonywanie prawa podmiotowego,
- zgoda pokrzywdzonego oraz
- działanie w obronie uzasadnionego interesu (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989 r. II CR 419/89 OSP 1990/11-12 poz. 377*).

Zakwestionowanym działaniem Efekt w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie jest posługiwanie się w stosunku do konsumentów – słuchaczy Szkoły zapisem w Regulaminie, którego tożsama treść została uznana przez Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone klauzule umowne i wpisane zostały one do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

W tym miejscu Prezes UOKiK podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który w wyrokach VI Wydział Cywilny z dnia 29.09.2005 r., sygn. akt VI Aca 381/05 i z dnia 16.11.2005 r., sygn. akt VI Aca 473/05 stwierdził, że: „Celem postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone jest tzw. abstrakcyjna kontrola wzorców, dokonana w oderwaniu od konkretnej umowy, zaś wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ K.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Rozszerzona prawomocność materialna takich wyroków stanowi przeszkodę procesową dla ponownego rozpoznania sprawy dotyczącej uznania za niedozwolone postanowień wzorców umowy, które zostały uznane za niedozwolone prawomocnymi wyrokami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zgodnie z art. 479⁴⁵ K.pc. Wpisanie do rejestru wzorca umowy uznanego za niedozwolony wyłącza ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wyrok wydano, zaś pozew obejmujący takie powództwo podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 K.p.c.- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25)”.

Przedstawione wyżej stanowiska zostały ostatecznie potwierdzone uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) gdzie stwierdzono, że jeśli badane postanowienia umów mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do

rejestrze nie jest konieczna dokładna literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

W ślad za tym należy przyjąć, że orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, czyli w przypadku, gdy zakazana jest już jedna klauzula, jako niezgodna z prawem, a w obrocie gospodarczym w stosunku do konsumentów funkcjonuje zapis o treści analogicznej, jak ten w klauzuli zakazanej, celowe jest uznanie, że treść zapisu stosowana wobec konsumentów innych aniżeli ci dotknięci zapisem już zakazanym, stanowi o bezprawności takiego działania i równocześnie jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 2 w postaci stosowania klauzul umownych wpisanych do rejestru klauzul uznanych za niedozwolone.

W przypadku niniejszej sprawy przedsiębiorca stosuje wobec konsumentów w Regulaminie pkt 12 o treści: *"Szkoła zastrzega sobie prawo do zmiany regulaminu. Wszelkie zmiany będą wprowadzane z miesięcznym uprzedzeniem .*

Pomimo nieznacznej różnicy w brzmieniu zapisu stosowanego przez przedsiębiorcę i zapisów uznanych za klauzule i wpisanych do rejestru klauzul niedozwolonych pod wskazanymi wyżej pozycjami treść tego warunku oceniana w kontekście konsekwencji powstających po stronie konsumenta, którego on dotyczy, jest tożsama z konsekwencjami dotyczącymi konsumentów z klauzul wpisanych do Rejestru. We wszystkich przypadkach dochodzi do naruszenia takich samych praw konsumentów.

Wzorce umów stosowane przez przedsiębiorców – profesjonalistów w kontaktach z konsumentami, nieprofesjonalnymi uczestnikami obrotu gospodarczego, podlegają szczególnemu nadzorowi i stałej kontroli.

Wzorzec umowy lub regulaminu charakteryzuje się zbiorem gotowych, opracowanych przez przedsiębiorcę zapisów bez udziału i woli drugiej strony, które kształtują wzajemne prawa i obowiązki stron umowy.

Wzorzec taki wyłącza możliwość negocjacji poszczególnych jego zapisów, często zawiera postanowienia, które w sposób nieekwiwalentny zabezpieczają interesy autora tego wzorca- przedsiębiorcy kosztem interesów konsumenta. Instrumenty kontroli wzorców umownych zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego w 2000 r. w postaci możliwości kontroli treści wzorca, która ma charakter abstrakcyjny i obejmuje poszczególne jego zapisy, jako klauzule.

Dokonując analizy zapisu wzorca Regulaminu szkoły Efekt stosowanego przez przedsiębiorcę ustalono, że spełnia on kryteria wzorca umowy, gdyż z informacji w nim zawartych wynika, że konsumenci- słuchacze nie mieli wpływu na poszczególne zapisy, a dostawali do zapoznania się gotowy Regulamin szkoły do którego zobowiązani byli się stosować. Zakwestionowany zapis o treści *Szkoła zastrzega sobie prawo do zmiany regulaminu. Wszelkie zmiany będą wprowadzane z miesięcznym uprzedzeniem* daje prawo szkole do jednostronnej zmiany warunków

świadczenia usług bez możliwości skutecznego odstąpienia od umowy, gdy wprowadzone zmiany nie będą słuchaczowi odpowiadały i nie zastrzega zwrotu uiszczonych opłat za kurs w przypadku odstąpienia od umowy.

Stosowany przez przedsiębiorcę zapis w swojej treści jest analogiczny z zapisami uznanymi już przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne i wobec prawomocności wyroków tego sądu zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego pod numerami i treścią wskazanymi w części ustalającej niniejszej decyzji.

Dokonana zatem analiza treści zapisu stosowanego przez przedsiębiorcę w Regulaminie szkoły Efekt wskazuje, że jego treść wyczerpuje przesłanki zapisów uznanych za niedozwolone.

Wobec powyższego należy uznać, że spełnione zostały przesłanki warunkujące uznanie działań Pani K. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą „Szkoła Języka Angielskiego Efekt” w D. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – bezprawne działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W związku z tym, że przedsiębiorca zmienił stosowany przez siebie Regulamin w trakcie trwania postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie należało uznać, jak w sentencji decyzji, i stwierdzić zaniechanie stosowania praktyki z dniem wpłynięcia do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oświadczenia przedsiębiorcy wraz z nowym wzorcem Regulaminu tj. z dniem 27 listopada 2006 r.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (...), w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. od decyzji Prezesa UOKiK przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa UOKiK - Delegatura w Lublinie.

Otrzymuje:

Pani

K. M.

Szkoła Języka Angielskiego

Efekt

Decyzja została podpisana z upoważnienia Prezesa UOKiK przez dyrektora Delegatury UOKiK w Lublinie Ewę Wiszniowską